

Erken Çocukluk Eğitiminde İlk Yıllar Programı'nın Öğretmen Görüşleri ile İncelenmesi

A Review of Primary Years Program in Early Childhood Education According to Teacher's Views

Tülin GÜLER*

Hacettepe Üniversitesi

İclal YALTIRIK**

Bilkent Laboratory

Öz

İlk Yıllar Programı, Uluslararası Bakalorya Organizasyonu'nun 3-12 yaş çocukları için geliştirdiği bir eğitim programıdır. Bu çalışmayla, erken çocukluk eğitiminde uluslararası bir uygulama olan İlk Yıllar Programı'nın güçlü ve zayıf yönlerini öğretmen görüşleri ile ortaya koymak ve bu programdaki iyi örneklerden ülkemizde geliştirilen ve uygulanan eğitim programlarında yararlanılmasını sağlamak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın örneklemini İlk Yıllar Programı'nın resmi uygulama yetkisini almış anaokullarında çalışan öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmanın verileri öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiş ve betimsel analizle çözümlenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenler programın güçlü yönlerini; çocukların sorgulama becerilerini geliştirmesi, bilgiyi kendi kendilerine yapılandırılmalarına imkân sağlaması, çokkültürlü ve uluslararası düzeyde bir bilince sahip olan bireyler yetiştirmesi, gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin kolaylıkla başka ülkelerde nitelikli eğitim alması ve diğer kültürleri yakından tanıma imkânı vermesi olarak ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, mevcut ulusal eğitim programı ile uyuşmayan yönleri nedeni ile zaman zaman zorluk yaşanması ve planlama aşamasının uzun sürmesi gibi unsurları programın zayıf yönleri olarak belirtmişlerdir. Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan eğitim programlarında bazı düzenlemeler yapılarak, PYP'nin olumlu yönlerinden yararlanılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası Bakalorya Organizasyonu, İlk Yıllar Programı (İYP), erken çocukluk eğitimi, sorgulama temelli öğrenme.

Abstract

The Primary Years Program has been administered and further developed by the International Baccalaureate Organization for 3 to 12 years olds. The aim of this study is to introduce the Primary Years Program (PYP) and to put forth the strong parts of it into practice. The sample group of this study is a group of teachers working in the preschools with the formal authorization to implement PYP. The data of the study were obtained by means of the semi structured interviews obtained from the teachers and analyzed with descriptive analysis. As a result of the study, teachers expressed the strengths of the program as improving children's ability to question, providing the opportunity for the children to structure knowledge by themselves, raising individuals with a multicultural awareness at an international level and providing both teachers and students with the opportunity to have quality education in other countries easily and learn about other cultures more. On the other hand, as the weaknesses of the program, they pointed out that some difficulties are experienced at times due to the fact that program has some aspects which do not match with the current national curriculum and the planning process takes long. In conclusion, it is recommended that some adjustments be made in the education program designed by the Ministry of National Education to benefit from the positive aspects of PYP.

Keywords: International Baccalaureate Organization, primary years program PYP, early childhood education, inquiry based learning.

* Doç. Dr. Tülin GÜLER, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı e-posta: tguler@hacettepe.edu.tr

** İclal YALTIRIK, Bilkent Laboratory & International School e-posta: iclalozcanyaltirik@gmail.com

Summary

Purpose

International Baccalaureate Organization has developed three different internationally accepted educational programs based on the philosophy of raising young people who are questioning, knowledgeable and sensitive and who want to create a better and peaceful world through understanding and respect among cultures. These three aforementioned programs are the Primary Years Program, Middle Years Program and Diploma Program. This study aims to put forth the aspects of the Primary Years Program (PYP) designed for the children aged 3-12 through teacher's views. For this purpose, the teachers were asked about the strengths and weaknesses of the program and their views regarding the implementation and improvement of the program.

Method

Qualitative research methods were used in this study and it was conducted in four of the seven schools certified by IBO for the implementation of PYP in our country. The research group was composed of 14 preschool teachers at these schools. Semi-structured interview forms were used to obtain participants' views. After the interviews, two researchers read the texts independently and formed the categories. Next, they analyzed the data they categorized together. Data obtained were analyzed based on the research questions and the findings of the study were identified. In the findings section of this paper, teachers' views were directly quoted.

Results

Teachers in the study group stated that the biggest strength of the program is that PYP is an international program and hence; children are educated as world citizens with international awareness. It was emphasized as the outstanding aspects of PYP that the program is research and inquiry based, child-focused and measurement and assessment studies are used purposefully. The other strong aspects of the program were indicated as the facts that teachers have flexibility in practice and the program allows individuals to use their creativity.

The weaknesses of the program included the preparation stage of the unit plans that is supposed to be ready for each theme and scope. The teachers believed that ordering documents that are supposed to be planned for each educational area require too much paper work. The abundance of paper work experienced in the auditing process of PYP schools whose authorization process is complete was also adversely criticized by the teachers. Teachers stressed that time spent on the above mentioned works is time lost from education. As another limitation of the program, it was stated that time devoted to the units is too long for the children in early childhood period. Also, problems experienced in implementing PYP together with the national curriculum cause difficulties in practice.

Teachers' recommendations in improving the practices are as follows: attending the international seminars and gathering people practicing PYP all around the world will improve the teachers. Furthermore, it is considered important in terms of improving PYP practices that all teachers implementing PYP come together and share their knowledge and experiences while exchanging views.

Discussion

The differences that PYP brought to learning and instruction process as an international program and children's acquisitions were stated as the superior aspects of the program. Considering the increasing importance of having international awareness in today's global world, the necessity that PYP is better understood and made widespread is apparent. The inquiry based program approach, which is stated as the superior aspects of PYP, causes the child to be active in every stage of his/her learning process. Particularly, PYP provides model practices in creating an educative setting where children find answers to their inborn natural curiosity, research and learning desires.

Regarding the weaknesses of the program, too much paper work in the program preparation and auditing process were stated. Moreover, it is believed that it is limiting the implementation of the units prepared in the beginning of the academic year and it cannot be changed throughout the year. It also disrupts implementing the program completely because of these difficulties. Teachers advised that these weaknesses be eliminated and they should participate in training sessions as well as exchange programs which will improve them professionally. Due to the fact that it is an international program, getting together with the practitioners in other countries and observing examples of other practices may lead to new perspectives.

Conclusion

When the teachers' views on the weaknesses and strengths of PYP are examined, it is found out that the program has several aspects that can be an example to the practices in our country. It is recommended that these model practices of PYP be used in organizing activities and realizing effective measurement and assessment studies in line with the inquiry based approach in gaining the Early Childhood Education Program prepared by the Ministry of National Education an international perspective.

Giriş

Eğitim-öğretim kurumlarında yapılan her tür etkinlik, bir program doğrultusunda gerçekleştirilmektedir (Oktay vd., 2006). Eğitim programları eğitimin uygulamadaki en önemli bileşenlerindedir. Programın temelini, geliştirildiği ülkenin eğitim politikaları oluşturmaktadır. Ülkelerin toplumsal gerçeklerinden hareket ederek eğitimin psikolojik, ekonomik, felsefi ve sosyolojik süzgeçlerinden geçirilerek yön verilen politikalar, çağdaş gelişim ve öğrenme yaklaşımları ve toplumun değişen eğitim gereksinimleri doğrultusunda hazırlanır (Erdiller, 2010; Şahin, 2010). Programın hitap ettiği yaş grubunun gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınması ile oluşturulan gelişimsel yaklaşım, okul öncesi eğitimde en çok kullanılan program yaklaşımlarından biridir.

Okul öncesi eğitimi alanı ile ilgili pek çok program yaklaşımı bulunmaktadır (Kartal, 2008; Şahin, 2010). Bunlardan bazıları gelişimsel alanlara göre bazıları ise program alanları ya da temaya göre düzenlenmektedir (Bredenkamp ve Copple, 2006). Geliştirilen bu programlar eğitime uluslararası bir nitelik ve çok boyutluluk kazandırmakla beraber, olduğu gibi kullanıldıklarında çeşitli uygulama sorunları ortaya çıkabilir. Çünkü bu programlar geliştirildikleri ülkelerin eğitim politikalarını ve kültürel özelliklerini de taşımaktadırlar. Yapılan bazı incelemeler, bu noktaya dikkat edilmeden, programların geliştirildikleri ülkelerden oldukları gibi alınarak ülkemizde uygulandığını hatta son dönemde adı sıklıkla geçen bazı yaklaşımların, gerekli altyapı hazırlanmadan, sadece isimlerine kurumların tanıtım sayfalarında ve broşürlerinde yer verilerek kullanıldıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum, program yaklaşımlarının hem alanda yanlış tanıtılmasına hem de hatalı ve eksik uygulamaların gerçekleştirilmesine yol açmaktadır (Haktanır, Dağlıoğlu ve Güler, 2010).

Bilindiği üzere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 36-72 aylık çocuklar için hazırlanan programda Çoklu Zekâ Kuramı'nın savunuları temele alınarak çocuğun bilgiyi kendisinin yapılandırmasını vurgulayan yapılandırmacı yaklaşım uygulamalarından yararlanılmıştır (MEB 2006). Bu örnek, uluslararası düzeyde onay gören program yaklaşımlarının, kültürümüze uyarlanarak kullanılması açısından oldukça önemlidir. Uluslararası Bakalorya Organizasyonu (UBO) tarafından hazırlanan İlk Yıllar Programı da (İYP) (Primary Years Program-PYP) bu bağlamda değerlendirilebilecek bir modeldir.

Uluslararası okulların 1924 yılından itibaren ortak bir müfredat uygulamak ve üniversiteye giriş için referans oluşturmak amacıyla girişimde bulunması sonucu oluşan Uluslararası Bakalorya Organizasyonu (UBO), 1967 yılında İsviçre'nin Cenevre kentinde kurulmuştur. UBO, ilk ve ortaöğretim seviyesindeki okullara dünyanın her tarafında geçerli bir müfredat ve diploma

sağlayarak, ailelerinin işi nedeniyle sürekli yer değiştirmek zorunda kalan çocukların, farklı okullarda farklı standartlarla karşılaşmalarından kaynaklanan sorunları çözmek ve üniversiteye girişte zorluk yaşamalarını engellemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu okullar, evrensel meslekler ve diplomatik çevreler için, uluslararası bakış açısı temelli düşünce ve değerlerle yapılandırılmıştır. 1970'lerde "Uluslararası Okullar Hareketi", "Uluslararası Okullar Birliği" gibi gruplar aracılığıyla farklı coğrafi bölgelerde organize olmaya başlayan okullarda yürütülen çalışmalar ile "Uluslararası Bakalorya Diploması" tanınır hale gelmiştir (IBO, 2007; IBO, 2006; Uçar, 2008).

Bu okullarda farklı kültürlerden oluşan öğrenci profiline yönelik hazırlanan uluslararası müfredat, yine uluslararası niteliğe sahip olan öğretmen ve yöneticiler tarafından uygulanmaktadır. (IBO, 2007; Uçar, 2008). Belirtilen özellikleri ile UBO okullarının eğitim felsefesi; kültürler arası anlayış ve saygı yoluyla daha iyi ve huzurlu bir dünya yaratmak isteyen, sorgulayan, bilgili ve duyarlı gençler yetiştirmektir. Bu amaçla UBO, uluslararası geçerliliği olan eğitim programları ve titiz ölçme- değerlendirme programları geliştirmek için okullar, hükümetler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır (IBO, 2007).

UBO üç farklı programdan oluşmaktadır. Bunlar;

1. İlk Yıllar Programı (The Primary Years Programme-PYP) (3-12 yaş)
2. İlköğretim İkinci Kademe Programı (Middle Years Programme-MYP) (12-16 yaş)
3. Diploma Programı (Diploma Programme-DP) (16-19 yaş) (IBO, 2007).

Ülkemizde 27 okul UBO programlarını kullanma için resmi yetki almıştır. Bu okullardan 24'ü Diploma Programı'nı; 5'i İlköğretim İkinci Kademe Programı'nı ve 7 tanesi İlk Yıllar Programı'nı uygulamak için yetki almıştır.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimde kullanılan programlara değinmek olduğu için, sadece "İlk Yıllar Programı" ayrıntılarıyla açıklanacaktır.

İlk Yıllar Programı (İYP) (The Primary Years Programme-PYP)

İlk Yıllar Programı (İYP) 3-12 yaş arasındaki çocuklar için anlamlı, ilgi çekici ve onların zorluklarla baş etmelerine olanak sağlayan önemli bir uluslararası eğitim programıdır. İYP'de yalnızca bilginin değil belirli kavram, beceri ve tutumların da geliştirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca İYP'nin hedefi uluslararası bilince sahip, yaşam boyu öğrenmeyi kendine ilke edinmiş bireyler yetiştirilmesini sağlamaktır. Bu amaçlara ulaşmak için belirli kişisel özellikler belirlenmiştir. İYP'de öğrenen profili olarak adlandırılan bu özellikler; araştıran-sorgulayan, bilgili, düşünen, iletişim kuran, ilkel, açık görüşlü, duyarlı, risk alan, dengeli ve dönüşümlü düşünebilen olarak ifade edilmiştir (IBO, 2007; Twigg, 2010).

İYP'ye Göre Çocuklar Nasıl Öğrenir?

Küçük çocuklar en önemli bilgileri kendilerine söylendiğinde değil, diğer çocuklarla oynarken ve fiziksel çevreyle etkileşim halindeyken kendi kendilerine yapılandırarak öğrenirler (Haktanır, Dağlıoğlu ve Güler, 2010). Bu öğrenme anlayışı İYP müfredat modelinde; Vygotsky, Bruner ve Gardner gibi kuramcılarının savunuları temel alınarak "bireyin mevcut bilgi ile yeni bilgi arasında bağlantı kurması ile yakaladığı anlam" olarak açıklanmaktadır. Çocukların süreç içinde öğrendiklerini anlamlandırması için düzenli sorgulama becerisine sahip olmaları desteklenmektedir. Bireysel ya da kolektif, küçük veya büyük grup çalışmaları ile sorgulama eylemi farklı boyutlarda gerçekleştirilmektedir (IBO, 2007).

Çocukların içinde buldukları dünyayı anlamaları, belirli bir bilgi birikimi ve bu bilgiyi tutarlı ve etkili biçimde kullanmaları ile mümkün olabilir. Bu nedenle, İYP öğretmenlerinin program kapsamında çocuklara yeni deneyim fırsatları sunması ve onların yeni deneyimlere yönelik düşüncelerini desteklemesi önemle vurgulanmakta, çocukların bilgiyi dışarıdan zorlama ile değil, kendi deneyimleri yoluyla edinmeleri önerilmektedir. Bunun da ancak çocukların

programda belirtilen temaları sorgulamaları ve araştırmaları sonucunda gerçekleştirebileceği savunulmaktadır (IBO, 2007; Twigg, 2010).

Okul öncesi eğitim öğretmenleri, İYP uygulamaları ile çocukların ilgilerini desteklemeye, öz-saygılarını ve özgüvenlerini güçlendirmeye, gelişim alanlarını desteklemeye yönlendirilmektedir. Program, çocukların doğuştan gelen merak duygularını göz önüne alarak, onların etkin bir biçimde araştıran-sorgulayan ve yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları için önemli ölçüde destek veren bir çerçeve sağlamaktadır (IBO, 2007).

İYP, açık uçlu soru şeklinde ifade edilen ve birbiriyle bağlantısı olan üç öğeden oluşmaktadır. Okulun, bir öğrenen topluluğu olduğu düşüncesiyle hazırlanan programın yazım dilinde çocuklara yönelik ifadeler yerine, "biz" kavramı kullanılmaktadır. Bu sorular;

1. Ne öğrenmek istiyoruz?
2. En iyi nasıl öğreniriz?
3. Ne öğrendiğimizi nasıl bileceğiz?» şeklindedir.

Bu üç soru programın yazılı, öğretilen, ölçülen ve değerlendirilen boyutlarına yön vermektedir.

Yazılı Müfredat (Ne Öğrenmek İstiyoruz?)

İYP'de *bilgi, kavram, beceri, tutum ve eylem* olmak üzere yazılı müfredatın beş temel öğesi bulunmaktadır.

1) *Bilgi: Öğrencilerin ne hakkında bilgi sahibi olmalarını istiyoruz?*

İYP modeli, UBO'nun misyonunu ve öğrenen profilini destekleyen, bilgi bütününi şekillendiren, tutarlı, esnek ve yoruma dayalı bir yazılı müfredatın ana hatlarını içermektedir. Geleneksel olan dil, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, kişisel eğitim, toplumsal eğitim, beden eğitimi ve sanat derslerinin önemi kabul edilmekte ve bunlar İYP müfredat modelinin bölümleri olarak ele alınmaktadır. Ancak farklı olarak, öğrencilerin disiplinlerarası bağlantılar kurması, ayrı dersleri bir araya getirme yollarını keşfetmesi ve öğrendiklerini günlük hayata uyarlama gerekliliği İYP'de önem kazanmaktadır. Bu amaçla İYP'nin *disiplinlerüstü temaları* oluşturulmuştur. Programda bulunan üniteler, dersler ve etkinlikler bu disiplinlerüstü temalara göre planlanmakta ve bu sayede ortak uygulamalar gerçekleştirilebilmektedir. Söz konusu temalar aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır (IBO, 2007):

Kim Olduğumuz: Bireyin kendi doğasını sorgulaması, inançlar, değerler, kişisel, fiziksel, zihinsel, sosyal ve ruhsal sağlık, aile, arkadaşlar, aşına olunan topluluk ve kültürleri içeren insan ilişkileri, haklar ve sorumluluklar.

Bulduğumuz Yer ve Zaman: Mekân ve zaman hakkında sorgulama, kişisel tarihimiz, evler ve seyahatler, insanlığın keşifleri, göçler, yerel ve küresel bakış açısıyla bireyler ve uygarlıklar arasındaki ilişkiler ve bunların birbirleriyle bağlantıları.

Kendimizi İfade Etme Yollarımız: Düşünceleri, duyguları, doğayı, kültürü, inançları, değerleri keşfetme ve ifade etme yollarını sorgulama, yaratıcılığımız hakkında düşünme, yaratıcılığımızı geliştirme ve ondan zevk duyma yolları, estetik olanı takdir etme.

Dünyanın İşleyişi: Doğa ve kanunları hakkında sorgulama, (fiziksel ve biyolojik) doğa ile insanoğlu arasındaki etkileşim, insanların bilim ilkelerinden anladıklarını nasıl kullandıkları, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum ve çevre üzerindeki etkisi.

Kendimizi Düzenleme Biçimimiz: İnsan yapısı, sistemler ve toplulukların birbirleriyle olan bağlantıları hakkında sorgulama, örgütlerin yapısı ve işlevi, toplumun karar alma mekanizması, ekonomik etkinlikler ile bunların insanlık ve çevre üzerindeki etkisi.

Gezegeni Paylaşma: Başka insanlarla ve diğer canlılarla sınırlı kaynakları paylaşma mücadelesinde tanınan hak ve sorumluluklar hakkında sorgulama, toplumların kendi içindeki

ve diğer toplumlarla arasında gelişen ilişkileri, eşit fırsatlara erişim, barış ve çatışmaların çözümü.

İYP'deki üniteler sorgulama ünitesi olarak adlandırılmaktadır ve sorgulama programda öğrenme için bir araç olarak yapılandırılmaktadır (Twigg, 2010). Ele alınan özne, öğretmen ve çocuklar tarafından derinlemesine sorgulanıp incelenmektedir. Çocuklar, küresel önem taşıyan konuları sorgulama üniteleri kapsamında, her biri belirli bir disiplinlerüstü temaya ait olan anafikirden yola çıkarak araştırır, sorgular ve öğrenir (Tablo 1).

İYP'nin ilköğretim düzeyinde yıl boyunca altı disiplinlerüstü tema ile aynı sayıda sorgulama ünitesi işlenirken, okul öncesi sınıflarında yıl boyunca en az dört sorgulama ünitesinin tamamlanması öngörülmektedir. Her bir sorgulama ünitesinin süresi öğretmene bağlı olmakla beraber genellikle 4-6 hafta kadar sürmektedir.

Tablo 1.

Örnek Anafikir ve Sorgulama Alanı

Disiplinlerüstü Tema: Kim olduğumuz

Sorgulama Ünitesinin Başlığı: Ben ve Duyularım

Anafikir: Kendimizi ve dünyamızı duyularımızla keşfederiz.

Sorgulanacak Olanlar

- Fiziksel özelliklerim
- Duyularım, hoşlandıklarım, hoşlanmadıklarım
- Duyularım (Görme-koklama-tat alma-işitme-dokunma)

Sorgulama üniteleri çocuklar açısından ilgi çekiçi ve anlamlı, disiplinlerüstü temalarla ilgili, düşünmeye yönlendiren bir içerikte hazırlanmakta, ünite geliştirme sürecinde de *bütün okula yönelik bir yaklaşım* olarak benimsenmektedir. Her sınıf seviyesi için ortaya konulan sorgulama ünitelerinde hem *yatay* (diğer derslerle paralel) hem de *dikey* (Okul öncesi sınıfları 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflar arasında) bütünlük sağlanmaktadır (Tablo 2) (IBO, 2007).

Tablo 2.

Örnek Dikey Planlama

Disiplinlerüstü Tema: Kim olduğumuz

Sınıf	Sorgulama Üniteleri
Anasınıfı	Ben ve Duyularım
1.Sınıf	Sınıfım ve Ben
2.Sınıf	Sağlıklı Yaşam
3.Sınıf	Kalıtım ve Çevre
4.Sınıf	Biz Kimiz
5.Sınıf	İnsan Hakları ve Eşitlik

Tablo 2'de görüldüğü gibi aynı disiplinlerüstü temada birbiriyle bağlantılı, bütüncül bir planlama oluşturulmuştur. Sorgulama ünitesi dikey planlama ile anasınıflarından 5. sınıfa kadar gittikçe derinleşen bilgi, beceri ve tutumları öğrencilere kazandırmaktadır. Öğrenciler her sınıf seviyesinde aynı disiplinlerüstü temayla bağlantılı olarak bir önceki yıl öğrendikleri bilgileri tamamlayıcı nitelikte sorgulama üniteleri işlemektedirler.

Sorgulama ünitesi için her sınıf seviyesinden ve branş öğretmenlerinden oluşan planlama takımı, her yıl için, dersler ile sorgulama üniteleri arasındaki ilişkiyi gözden geçirerek planlamalarını yapmaktadır. Eğitim süreci devam ederken aynı sınıf seviyesindeki öğretmenlerin ünitenin gidişatına yönelik fikir alışverişlerinde bulunduğu katılım toplantıları da düzenli aralıklarla yapılmaktadır. Sorgulama ünitesi sonlandığında planlama takımı tekrar bir araya gelip ünitenin nasıl işlendiğini, ne gibi aksaklıklar yaşandığını, nelerin değiştirilmesi ya da aynı kalması gerektiğini, öğrencilerin üniteye en çok hoşlandıkları ya da beğenmedikleri bölümlerin neler olduğunu birlikte tartışmaktadır.

Okullar hazırladıkları sorgulama programının bir örneğini UBO Müfredat Merkezi'ne göndermektedir. Bu merkezdeki havuzda toplanan programlar yetkili okulların öğretmenleri tarafından kaynak olarak kullanılabilir.

2) *Kavramlar: Öğrencilerin neyi anlamalarını istiyoruz?*

İYP'de anlamlı öğrenmeyi sağlamak için amaçlı ve düzenli sorgulamanın önemi vurgulanmaktadır. Sorgulamayı destekleme yolu olarak da kavramın içeriğini oluşturduğu müfredata bağlı kalmak gerekmektedir. Anahtar sorular olarak da ifade edilen bu kavramlar, öğrencilerin derinlemesine sorgulamasına, farklı bilgi edinme yolları bulmasına yardımcı olmaktadır. İYP'de sorgulama ünitesi oluşturulmasında 8 temel anahtar kavram ve bu kavramlardan hareketle oluşturulan anahtar sorular bulunmaktadır. Sorgulamayı destekleyen kavram ve sorular Tablo 3'te verilmiştir. Her bir sorgulama ünitesinde en çok üç anahtar kavram seçilmektedir. Ünite süresince bu anahtar kavramlar öğrencilerin detaylı ve derinlemesine sorgulamasına olanak sağlamaktadır.

Tablo 3.

Sorgulamayı Destekleyen Anahtar Kavramlar ve Sorular

Anahtar Kavramlar	Anahtar Soruları
Şekil	Neye benziyor?
İşlev	Nasıl çalışıyor?
Sebebi- Sonuç	Niçin böyle olmuş?
Değişim	Nasıl değişiyor?
Bağlantı	Başka şeylerle nasıl bağlantıyor?
Bakış açısı	Farklı bakış açıları neler olabilir?
Sorumluluk	Sorumluluklarımız nelerdir?
Dönüşümlü düşünme	Nasıl biliriz?

3) *Beceriler: Öğrencilerin ne yapabilmelerini istiyoruz?*

İYP, öğrencilere amaca yönelik sorgulama yürütmek ve yaşam boyu öğrenme fırsatı sağlamakla birlikte çeşitli becerilerin kazandırılması gerekliliğini de vurgulamaktadır. Öğrencilerin kazanması ve uygulaması beklenen 5 temel beceri grubu bulunmaktadır. Bunlar :

- Düşünme Becerileri; bilgi edinme, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme, diyalektik düşünme, üstbilgi (düşünme üzerine düşünme)'tir.
- Sosyal Beceriler; sorumluluk alma, başkalarının haklarına saygı duyma, işbirliği yapma, çatışmaları çözme, grup halinde karar alma, grup içinde çeşitli görevler üstlenmedir.
- İletişim Becerileri; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görme, sunma, ve sözel olmayan iletişim kurabilmedir.
- Özyönetim Becerileri; büyük ve küçük kas becerileri, mekansal bilinç, organizasyon, zaman yönetimi, güvenlik, sağlıklı yaşam biçimi, davranış kuralları ve bilinçli seçimler yapabilmedir.
- Araştırma Becerileri; soruları oluşturma, gözlem yapma, planlama, veri toplama, verileri kaydetme, düzenleme ve yorumlama ile araştırma bulgularını sunmadır.

4) *Tutumlar: Öğrencilerin neye değer vermelerini, ne hissetmelerini ve nasıl davranmalarını istiyoruz?*

İYP, öğrencilerin uluslararası bilince sahip bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunurken yalnızca bilgi, beceri ya da kavramların değil, aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu dünyaya katkıda bulunacak tutumlar geliştirmelerinin de gerekliliğini ve önemini vurgulamaktadır. Programda yer alması gereken tutumlar "değer bilme, bağlılık, güven, işbirliği, yaratıcılık,

merak, kendini başkalarının yerine koyabilme, öğrenme isteği, bağımsız davranma, doğruluk, saygı, hoşgörü" olarak belirtilmektedir. Öğretmen, çocukların tutumlar hakkındaki farkındalığını arttırmak için sınıf tartışmalarında yapılan etkinliklerde tutumlara yer vermelidir. Örneğin, okul öncesi öğretmeni günün ya da haftanın sonunda tutum kartları ya da bileklikleri hazırlayıp çocuklara verebilir. Bunları verirken de "Bu hafta boyunca arkadaşlarına ve onların ihtiyaçlarına karşı göstermiş olduğun hoşgöründen dolayı hoşgörü bilekliğini sana veriyorum" gibi açıklayıcı bir ifade kullanması da çocukların tutumlara karşı olan ilgisini arttıracak ve tutumların ne olduğu ile ilgili daha somut bir anlam oluşturacaktır.

Öğrencilerin bu tutumları benimseyerek davranışlarına yansıtılmaları öğrenen profili bağlamındaki gelişmeler ile birbirini destekleyecektir. Örneğin, kendini başkalarının yerine koyma ile ilgili tutumlar, öğrenen profilinde yer alan duyarlı olma özelliğini destekleyecektir (IBO, 2007).

5) *Eylem: Öğrencilerin nasıl eyleme geçmelerini istiyoruz?*

İYP'nin beklentisi başarılı bir sorgulama ve öğrenme sürecinin devamında öğrencinin inisiyatif alarak sorumlu ve gönüllü eylemlerde bulunmasıdır. Her yaş seviyesinde farklı olabilen bu eylem, öğrencinin öğrendiklerini uygulaması, geliştirmesi ya da daha geniş bir sosyal etki yaratacak şekilde bir davranış sergilemesidir. İYP'de öğrencilerin eylemleri programın etkinliğini değerlendirmede en önemli veri kaynağı olarak görülmektedir.

Öğretilen Müfredat (En iyi nasıl öğreniriz?)

İYP'de öğretilen müfredat, yazılı müfredatın bir yansıması olup öğrenme sürecinde daha da geliştirilip şekillenebilen esnek bir yapıdadır. Öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımı, düzenli ve amaca yönelik sorgulama yapmaya yönlendirilmeleri önceliklidir. İYP öğrenme sürecinde başlangıç noktası öğrencilerin halihazırda anladıkları ve bildikleridir. Hedef ise öğrencilerin bilinenler ile yeni konu hakkında sorgulama yoluyla elde edilen yeni bilgi ve tecrübe arasında bağlantılar kurarak, sentezler oluşturarak etkin biçimde anlam oluşturmalarıdır.

Bir sorgulama ünitesinin eğitim sürecinde, uygulanması beklenen süreç kısaca şu şekilde olmaktadır:

* *Öğrencilerin ünite öncesinde bu üniteyle ilgili ön bilgileri:* Öğrencilerin önceki bilgilerine ulaşmak için yeni ünite öncesinde öğrencilere bir *ön değerlendirme* çalışması yapılmaktadır. Örneğin "sınıfım ve ben ünitesi için" çocuklardan içinde buldukları sınıfın resmini çizmeleri istenebilir. Böylelikle çocukların sınıfları ile ilgili ön bilgilerine ulaşılabilir.

* *Öğrencilerin ünite ile ilgili ne öğrenmek istediği:* Çocukların ünite ile ilgili ön bilgilerine ulaşıldıktan sonra bu ünite ne öğrenmek istedikleri belirlenmektedir. Bu aşamada ünitenin anahtar kavramları ve sorgulama alanlarına yönelik tanıtıcı etkinlikler gerçekleştirilir. Bu sunuş yapılırken çocuklardan ünite ile ilgili neler bilmek istedikleri *öğrenci soruları* adı altında öğrenilir ve çocukların bu ünite ne öğrenmek istediklerine cevap aranır.

* *Öğrencilerin ünite ne öğrendikleri:* Ünitenin sonlanma aşamasında, çocukların bu ünite ne öğrendiklerini belirlemek üzere "sonuç değerlendirme" etkinliği uygulanmaktadır. Bu etkinlik çocukların tüm ünite boyunca, ünite ile ilgili ne öğrendiklerini, ön bilgilerinin üzerine neler kattıklarını görmeyi sağlayacak etkinliklerdir. Bu şekilde çocukların ön bilgileriyle son bilgileri karşılaştırılarak süreçte neler öğrendikleri öğretmen tarafından görülmektedir.

Ölçülen-Değerlendirilen Müfredat (Ne öğrendiğimizi nasıl bileceğiz?)

İYP'de öğrencilerin öğrenme sürecinin farklı aşamalarında, ne bildiklerinin, ne anladıklarının ve neler yapabileceklerinin görülmesi hem öğretmen hem de öğrenci açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle İYP'de sürecin ayrılmaz bir parçası olan etkili ölçme değerlendirme çalışmaları kapsamında sürece ve sonuca yönelik değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu süreçte öğrenciler ve öğretmenler aktif bir biçimde yer almaktadır.

İYP’de sorgulama sürecinin ve sorgulama ürünlerinin değerlendirilmesi yanında öğrenci tarafından başlatılan sorgulamaların da olması kazanımların derinliğinin ve artışının bir göstergesi olarak programın sürekli olarak iyileştirilmesinde göz önüne alınmaktadır. İYP’de etkili bir değerlendirme için ölçme-değerlendirme, kaydetme ve raporlama önemlidir. Bu nedenle İYP, öğretmenlerin çeşitli ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmalarının önemli olduğunu altını çizmektedir. Gözlemler, performans değerlendirmeleri, süreç odaklı değerlendirmeler, açık uçlu uygulamalar, seçilmiş yanıtlar gibi farklı stratejilerin kullanılması ile etkili bir değerlendirme yapılması mümkün olabilmektedir. Rubrikler, öğrencilerin etkinliklerinden örnekler, kontrol listeleri, kısa gözlem kayıtları, grafikler (baremler) gibi ölçme araçları da bu süreçte yol gösterici olmaktadır. UBO, İYP okullarından öğrencilerinin öğrenmelerine dair kanıtlar sunmasını beklemektedir. Bu yüzden portfolyolar, öğrencilerin başarısını belgelemek, değerlendirmek ve saklamak amacıyla kullanılan önemli bir yöntem olarak da görülmektedir. Ölçme-değerlendirme çalışmaları sonucunda öğrenci düzeyi ile ilgili olarak edinilen çok yönlü bilgiler analiz edilerek raporlaştırılmaktadır.

Buraya kadar yapılan açıklamalarda İYP’nin kapsamlı ve titiz bir planlama aşamasını takiben araştırma ve sorgulama temelli bir süreçten geçilerek hem sürece hem de sonuca yönelik değerlendirmelerin yapıldığı uluslararası bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Bu araştırma, tüm dünyada yaygın olarak kullanılan İYP’nin uygulamadaki üstün yönlerini ve sınırlılıklarını açıklayarak ülkemizde geliştirilen ve uygulanan programlara öneriler ve farklı bakış açıları getirmesi açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışma ile, İYP’ye yönelik güçlü ve zayıf yönlerin, öğretmen görüşlerinden yola çıkarak ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İYP’nin üstün/güçlü yönleri nelerdir?
2. İYP’nin sınırlı/zayıf yönleri nelerdir?
3. Uygulamaya ve programın geliştirilmesine yönelik öneriler nelerdir?

Yöntem

Uluslararası bir program olan İYP’yi ülkemizde uygulayan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin programla ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ülkemizde İYP’nin kullanımı için UBO’dan resmi onay almış yedi okul bulunmaktadır. Araştırmada bu okullardan dördüne ulaşılabilmektedir. Bu okullardaki 14 okul öncesi eğitim öğretmeni araştırma grubunu oluşturmuştur. Bu öğretmenlerin İYP deneyimleri bir buçuk yıl ile on yıl arasında değişmektedir.

Katılımcıların görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile alınmıştır. Yapılan görüşmeler yazılı hale getirildikten sonra iki araştırmacı, metinleri birbirinden bağımsız olarak okuyarak kodlamalar yapmışlardır. Araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırıldığında, çoğunluğunun tutarlı olduğu görülmüştür. Farklılaşan birkaç kod üzerinde görüşülüp ortak bir karara varılmıştır. Elde edilen veriler araştırma sorularına göre analiz edilerek araştırma bulguları belirlenmiştir. Bulgular bölümünde öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak öğretmenler Ö.1, Ö.2 şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Programın Üstün Yönleri

Araştırma örneklemindeki öğretmenler İYP’nin uygulamadaki üstün yönlerini program yaklaşımı, çocuklara kazandırdığı özellikler ve programın öğeleri açısından ele almışlardır. 14 öğretmenden 10’u İYP’nin uluslararası bir program olmasının önemi ve sağladığı yararlar üzerinde durmuştur.

"İYP, uluslararası bilince sahip, kendi kültürünün yanında farklı kültürleri de tanıyan bireyler yetiştirerek farklılıkların renk kattığı bir öğrenme ortamı yaratmaktadır." (Ö. 1, Ö. 7, Ö. 8 ve Ö. 9)

"Uluslararası geçerliliği olan bir program oluşunun öğrenciye sunduğu farklı deneyimler ve Türkiye'deki bir İYP okulunda okuduktan sonra dünyanın herhangi bir yerindeki İYP okuluna rahatlıkla devam edebilmesi." (Ö. 2 ve Ö. 4)

"İYP programının doğru ve etkili şekilde uygulandığı bir okulun (farklı uluslardan öğrencileri olsun ya da olmasın) çok ulusluluk, dünya vatandaşı olmak gibi kavramları önemseydiğini ve eğitim-öğretim açısından ulusal standartları değil, dünya standartlarını takip ettiğini düşünüyorum. Bence bu programın dikkat çeken ilk güçlü yanı bunları sağlıyor oluşu ve tüm dünyada benzer şekillerde uygulanıyor oluşudur." (Ö. 3 ve Ö.14)

"... yaratıcı, eleştirel düşünen, empati kurabilen, dürüst, dünya insanları yetiştirmeyi hedef alması." (Ö. 13)

"Dünyanın birçok ülkesinde tanınan prestijli bir eğitim ve Uluslararası Bakalorya Diploması sağlaması." (Ö. 3 ve Ö. 5)

İYP'nin temele aldığı sorgulama temelli yaklaşım öğretmenler tarafından programın üstün yönleri arasında vurgulanmıştır. Ayrıca sorgulama üniteleri kapsamında, çocukların mevcut bilgilerinden hareketle merak ettikleri konular hakkında araştırmalar yaparak sürece aktif bir şekilde katılmaları da programın önemli özelliklerinden biri olarak açıklanmıştır. Öğretmenler, İYP'ye özgü diğer bir yaklaşım olan öğrenen profili uygulamalarının çocuklara kazandırdığı değerler ve tutumlarla ilgili izlenimlerini programın güçlü yönleri olarak belirtmişlerdir.

"Özünde sorgulamaya dayalı öğrenme olduğundan öğrencilerde küçük yaştan itibaren öğrenme merakı ve hevesi oluşturması." (Ö. 4, Ö. 2, Ö. 8, Ö. 12, Ö. 14)

"İYP uygulayıcısı olarak bu programın sorgulamaya dayalı olmasının çocuklar açısından oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Çocuklara bilgiyi doğrudan vermek yerine, bilgiye ulaşabilecekleri bir çevre oluşturarak araştırıp, sorgulayarak bilgiye ulaşmalarını sağlamanın önemli olduğuna inanıyorum." (Ö. 1, Ö. 6, Ö. 7 ve Ö. 12)

"Öğrenciyi soru sormaya teşvik etmesi." (Ö. 6)

"Öğrenciyi merkeze alan ve bireysel bir yaklaşımla her çocuğun bulunduğu düzeyden hareket eden bir program." (Ö. 2, Ö. 5 ve Ö. 6)

"Öğrencinin yaşam boyu öğrenen olabilmesi için sınıf içinde gerekli ortam sağlanarak önemli temeller atılıyor." (Öğretmen 11)

"Öğrencilerin özgüvenini ve sorumluluklarını geliştirici aktivitelerin uygulanması." (Öğretmen 13)

"İYP öğrencinin akademik başarısının yanı sıra Öğrenen Profili'yle öncelikle birey olarak kendini, içinde bulunduğu kültürü, sonrasında ise farklı kültürleri tanımasını ve onlara saygı duymasını sağlarken sorgulayan ve öğrenmeyi seven bireyler olmalarını amaçlıyor." (Ö. 2)

"İYP programı yaparak yaşayarak öğrenme için uygun temaları içermektedir. Yaşamla bağlantı kurularak geçmiş ve bugünle ilişkilendirilmektedir. Öğrencileri araştırma ve düşünmeye yöneltmektedir." (Ö. 7 ve Ö. 11)

"Programın sosyal sorumluluk etkinliklerine verdiği önemdir; küçük yaşlardan itibaren müfredatın bir parçası olarak öğrenciler çeşitli sosyal projelerde etkin şekilde yer almaları için cesaretlendirilir. Böylece eğitim-öğretim okul sınırlarının ötesine geçerek günlük hayatın bir parçası haline dönüşür." (Ö. 3 ve Ö. 5)

Öğretmenler İYP'nin ölçme ve değerlendirme boyutunun programa önemli üstünlükler sağladığını belirtmişlerdir. Yapılan değerlendirmeler programın tüm boyutlarına yönelik olarak dönütler vermekte, bu aynı zamanda öğretmenlerin de kendilerini değerlendirmelerini sağlamaktadır. Çocukların kazanımları da düzenli olarak değerlendirilerek aileleri bilgilendirilmektedir.

“Sorgulama ünitelerine başlamadan önce öğrencilerin ön bilgilerinin ölçülmesi, süreç devam ederken ve ünite sonunda yapılan değerlendirme çalışmaları oldukça etkili. Bu sayede çocukların önceden konuyu ne kadar bildiklerini görebiliyorum ve planlamalarımı buna göre düzenleyebiliyorum. Süreçte çocukların neler öğrendiklerini görüp, geribildirimler verebiliyorum. Ünite sonunda, hedeflediğimiz öğrenme amacına ulaşmış olmadığımızı görüp, çocukların ön bilgileriyle yeni öğrendiklerini karşılaştırabiliyorum.” (Ö. 1 ve Ö. 11)

“Programdaki etkinlikler birbiriyle ilişkili olduğu için devamlılık ve bütünlük sağlıyor. Disiplinlerarası bağlantı gerçek anlamda kurulmaktadır.” (Ö. 5 ve Ö. 6)

“Düzenli bir şekilde velilere çocuklarının gelişim düzeyini gösteren rubrikler ve raporlar gönderilmektedir.” (Ö. 5)

Programın Zayıf Yönleri

İYP'nin zayıf yönleri genel olarak öğretmenlerin çalışma yoğunluğu çerçevesinde belirtilmiştir. Ayrıca bütüncül bir programlama anlayışı ile okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin senenin başında ekip çalışması ile hazırladıkları planda bazı değişmeyen bölümlerin olması, programın sınırlılığı olarak görülmüştür. İYP'nin MEB okul öncesi eğitim programı ile birlikte uygulanmasında yaşanan problemler de öğretmenler tarafından programın zayıf yönleri arasında belirtilmiştir.

“Program kaçınılmaz olarak sürekli bir kâğıt çalışmasını getiriyor.” (Ö. 2)

“Öğretmenin takım çalışması içinde hareket etmesini destekleyen İYP, haftalık olarak diğer öğretmen ve koordinatörlerle yapılan toplantılarla, değerlendirme raporları ve yılda birkaç sefer yazılan karneler gibi zorunlulukları beraberinde getiriyor. Böylece öğretmenlerin kendi öğrencileri ya da sınıfı için yapabileceği hazırlıklara ayırabileceği zaman azalıyor.” (Ö. 2)

“Öğretmenin aldığı lisans bilgileri sınıfta uygulama noktasında yetersiz kaldığında İYP uygulama eksiği ortaya çıkıyor. Bu açığı da öğretmen pek çok zorunlu çalışma ile aynı zamanda kapatmak durumunda kalıyor.” (Ö. 2)

“Öğretmenler çok yoruluyor.” (Ö. 5)

“İYP müfredatının her ülkedeki devlet müfredatıyla birleştirilmesinde sıkıntı yaşanabilir. Mesela İYP'yi MEB müfredatına ya da MEB müfredatını İYP'ye uyarlamak sıkıntılı. Hem İYP hem de MEB müfredatını uygulamak zorunda olunursa sıkıntı yaşanacağını düşünüyorum.” (Ö. 3, Ö. 11 ve Ö. 8)

“Evrak ve yazı işleri ile öğretmenlerin çok fazla zaman kaybı yaşamaması.” (Ö. 13 ve Ö. 14)

“Sorgulama merkezli bir program olduğu için kimi zaman sınırlar çok belirli olmayabiliyor. Öğretmenlerin programı farklı yorumlayıp farklı uygulamalar yapmaları, olumlu bir özellik olmaktan çıkıp sorun haline dönüşebiliyor.” (Ö. 3)

“Okul öncesi dönemdeki çocukların ilgilerinin çabuk değişmesi nedeniyle yıl boyunca 6 sorgulama ünitesi almak, onlar için uzun olabiliyor ve sıkılabiliyorlar.” (Ö. 1)

“Temalar senenin başında belirlendiği için sene içinde değişiklik yapılamıyor. Bu açıdan pek esnek değil. Eğer tema başarılı olmadı ise bir sonraki yıl değişiklik yapılabilir.” (Ö. 5)

“Kaynakların ve örneklerin İngilizceden Türkçeye çevrilmesi konusunda sınırlılık yaşanabiliyor.” (Ö. 12)

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Öğretmenlerin İYP'nin uygulanmasına yönelik önerileri programın sınırlılıkları ile paralellik göstermektedir. Program ile ilgili öğretmenlerin gerekli eğitimleri alması ve yurtdışındaki uygulamalara katılmanın mesleki gelişim için gerekli olduğu şeklinde görüşler belirtilmiştir.

“İYP çalıştaylarında öğretmene verilen teorik bilgilerle birlikte sınıf içi çalışmalara, öğrenciyle etkileşime yönelik aktif ve somut bilgiler sunulabilir.” (Ö. 2)

"Sınıf içi uygulamadaki tecrübelerini konuşmak ve tartışmak adına bu programı uygulayan farklı okullardan öğretmenlerle bir araya gelinebilir." (Ö. 2, Ö. 14)

"Okulların bu konuda uzman kişileri okullarına davet edip yalnızca öğretmenlerini değil, idari personeli de dahil tüm çalışanlarını eğitmelerini öneririm. Çünkü programı uygulayan kişiler sadece öğretmenler gibi gözüксе de aslında idari kadronun da gerek aldığı kararlar, gerekse uygulamalar açısından program üzerinde büyük etkileri olduğunu düşünüyorum." (Ö. 3, Ö.8)

"Öğretmenlerini dünyanın farklı yerlerinde her sene yapılan konferanslara yollamalarını önerebilirim. Burada tüm dünyadan öğretmenler bir araya gelip deneyimlerini paylaşıyorlar, bu çok önemli, insanın vizyonu gelişiyor." (Ö. 9, Ö. 12)

"Türkçe kaynakların artırılması, ünite planlarının daha anlaşılır hale getirilmesi." (Ö. 12)

"Programı uygulamak, UBO'dan resmi onayı almak ile ilgili çok meşgulken, okullarının, sınıflarının içerisinde neler olduğuna bakmayı ihmal etmemelerini öneririm. Bazen okullar bu kurumların teftiş raporlarında belirtilen şeyleri yetiştirmeye fazla odaklandıklarında ve kâğıt işleri ile fazlaca meşgul olunca, asıl önemli olan şeyin (bana göre) sınıfımızdaki eğitim-öğretim olduğunu unutabiliyoruz ya da maalesef buna enerjimiz kalmayabiliyor." (Ö. 7)

"Otorizasyon almamış sadece duvarına İYP profillerini asmış, velilere İYP uyguluyoruz diyen okullar var. İYP'yi yanlış tanıttıklarını düşünüyorum." (Ö. 4)

"Ünite süreleri okul öncesi çocuklarına bazen uzun gelebiliyor. Fakat etkili bir planlama yapılabilir ve bu yaş grubuna yönelik aynı sorgulama ünitesi farklı etkinliklerle desteklenebilir." (Ö. 1)

"Branş derslerinin yoğunluğundan program doya doya uygulanamıyor." (Ö. 5 ve Ö. 4)

"Yoğunluktan dolayı (sene sonu gösterisi gibi) özellikle senenin sonuna doğru sınıfta yapılacak değişiklikler yapılamıyor. Bu gösteriler en aza indirilebilir." (Ö. 13 ve Ö. 4)

Sonuç ve Tartışma

Araştırma bulguları öğretmenlerin İYP'nin uluslararası bir program olmasından kaynaklanan pek çok güçlü yönü olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Özellikle çocukların kendi kültürlerinin yanında diğer kültürleri de tanımalarına yardımcı olan, daha barışçıl bir dünyada yaşamayı sağlayacak kişisel değerleri ve tutumları kazandırmayı amaçlayan bir program olmasının, İYP'nin üstün yönü olduğu vurgulanmıştır.

UBO'nun temele aldığı felsefe, küreselleşen dünyada, bireylerin sadece kendi tarihlerini, kültürlerini ve dillerini öğrenmelerinin yeterli olmayacağını, farklı insanların ve kültürlerin özelliklerini de bilmeyi gerektirdiğini ileri sürmektedir. Kendi yaşadığı coğrafyanın dışına çıkamayan bireylerin, küreselleşen bir dünyada başarılı olmalarının zor olacağı belirtilmektedir (Uçar, 2008).

Niki (2002), Amerika'da bulunan İYP okullarını incelediği çalışmasında, bir okulu uluslararası yapan unsurların neler olabileceğini tartışmıştır. İYP'nin öğrenen profili ile uluslararası bireyler yetiştirmeye çalışması, kendi dili dışında en az ikinci bir dilin öğrenilmesine odaklanması, dünya sorunlarına duyarlı bir yaklaşıma sahip olması, onu uluslararası bir program yapan unsurlardan bazıları olarak vurgulanmıştır. Bununla birlikte Amerika'da bulunan İYP okulları, bazı muhafazakâr çevreler tarafından program felsefesi ve geliştirmeye çalıştığı uluslararası bilinç nedeni ile eleştirilmektedir (Bunnell, 2009).

Günümüzde küresel ilişkilerin eğitime yansması ile geline nokta, yapılan uygulamaların giderek daha fazla uluslararası bakış açısıyla gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Eğitim sistemimizin her düzeyinde yürütülen Avrupa Birliği projeleri, çocuklara ve eğitimcilere uluslararası hareket etme olanağı veren, diğer ülkelerle işbirliği ve proje ortaklıkları sayesinde etkileşimler yaratan önemli kaynaklardan biridir. Gelişen teknoloji ile sınırların olmadığı bir dünya oluşmuştur. Bu durum uluslararası bilince sahip olmanın yakın zamanda bir standart

haline geleceğinin işaretini vermektedir. Bu sebeple, İYP'nin ülkemizdeki eğitimciler tarafından daha iyi anlaşılabilir ve uygulanması bireylerin sahip olması gereken uluslararası özelliklere yönelik uygulamaların Türk eğitim sistemi içerisinde de yer alması büyük önem taşımaktadır.

Programın araştırma ve sorgulama temelli olması, İYP'nin diğer bir üstün yönü olarak belirtilmiştir. Sorgulama İYP'nin başlıca pedagojik yaklaşımlarından biridir. Öğrencilerin bilgiyi kendisinin yapılandırmasına ve öğrenmelerinin sorumluluğunu almasına olanak tanımaktadır. Amaç, öğrencilerin bilinenler ile sorgulama yoluyla elde edilen yeni bilgi ve deneyimler arasında bağlantı kurarak, etkin bir biçimde anlam oluşturmalarıdır (UBO, 2008; Twigg, 2010). Bu şekilde uygulandığında İYP, çocuğu merkeze alan ve öğrenme sürecinin her aşamasında aktif olmasını sağlayan bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların doğuştan getirdikleri doğal meraklarına, araştırma ve öğrenme isteklerine cevap buldukları eğitsel bir ortam yaratmada İYP örnek uygulamalar sağlamaktadır.

Twigg'in İYP'de sorgulama temelli yaklaşımın kullanılmasını incelediği araştırmasında öğretmenler bu yaklaşımı; kendi yeteneklerine ve yapabileceklerine inanma, açık fikirli olma, esnek ve uyarlanabilir, eğlenceli ve heyecan verici olarak tanımlamışlardır. İYP kapsamında aldıkları haftalık okul temelli mesleki gelişim kursları, çalıştaylar ve konferanslar sayesinde sınıflarında sorgulama temelli öğretimi kullanmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Sorgulama temelli öğretim uygulamaları süresince çocuklarda soru sorma becerilerinin geliştiği ve işbirliğine yönelik davranışlarda artış olduğu görülmüştür. Çocuklar kendi sorgulamalarını yönlendirmekte, öğretmen sadece bir kolaylaştırıcı olarak davranmaktadır. Öğretmenler çocukların öğrenme isteklerinin ve heyecanlarının arttığını gördükçe sorgulama sürecini daha çok benimsediklerini ve kendilerinin de çocuklarla birlikte öğrendiklerini belirtmişlerdir (Twigg, 2010).

İYP'deki ölçme-değerlendirme çalışmaları, programın güçlü yönleri arasında belirtilmiştir. UBO bu konuya verdiği önemi, bütün okullardan ölçme-değerlendirmeye yönelik felsefe ve amaçlarını yansıtan yazılı bir ölçme-değerlendirme politikası geliştirmelerini isteyerek göstermektedir. Bu politika hem öğretim kadrosunun hem de yöneticilerin katılmasını zorunlu kılan ortaklaşa bir çalışma ile oluşturulmaktadır. Geliştirilen politika, üzerinde fikirbirliği sağlandıktan sonra öğrencilere ve velilere duyurulmakta ve okul çapında uygulamaya konulmaktadır. Ayrıca ölçme- değerlendirme uygulamalarının düzenli aralıklarla gözden geçirilerek geliştirilmesini sağlayacak bir sistem de oluşturulmaktadır (IBO, 2007).

Ölçme-değerlendirme çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesinin bir nedeni de resmi uygulama onayı almış okullara ait programların UBO yetkilileri tarafından düzenli aralıklarla değerlendirilmesidir. Buradaki amaç, her okulun uygulamalarını değerlendirmek ve UBO'nun program standartları ve uygulamalarındaki felsefeyi yansıtan dinamik programların geliştirilmesine yardımcı olmaktır (IBO, 2007; IBO, 2006; IBO, 2005).

İYP'nin zayıf yönleri ise araştırma grubundaki öğretmenler tarafından yoğun çalışma temposu ile bağlantılı olarak açıklanmıştır. Ayrıca, sorgulama temelli dinamik bir program olması nedeniyle eğitim- öğretim yılı başlangıcında ayrıntılı bir hazırlık süreci gerektirmekte ve bu çalışmalar yıl içinde daha da yoğunlaşarak devam etmektedir. Öğretmenler her tema için yapılması gereken ünite planları ile her eğitim alanı planlanmasında gereken kapsam sıralama belgelerinin hazırlık aşamasını gereksiz kâğıt tüketimi ve çok fazla zaman kaybı olarak değerlendirmiş ve bunlar için harcanan zamanı eğitimden kaybedilen zaman olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

UBO, öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi için öğretmenlerin kendi uygulamalarına dair dönüşümlü düşünme etkinliğinde bulunmaları gerektiğini ileri sürmektedir. Bu etkinlik bütün okulu kapsayan bir değişimi de beraberinde getirmektedir. Bütüncül bir programlama anlayışı ile okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki öğretmenler hem bireysel hem de grup olarak çalışmak durumundadır. İYP yaklaşımının sadece sınıf değil, okul çapında uygulanması, okulun tamamında yapılacak değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Bu değişimin büyük bir olasılıkla yavaş olacağı ve birtakım zorluklar yaşanacağı bilinmektedir. Fakat bu yoğun değişim sürecinin

yararlarının tüm okulda ve bireysel olarak öğretmenlerde ve dolayısıyla öğrencilerin öğrenme kalitesinde etkisini göstereceği savunulmaktadır (IBO, 2007).

İYP'de yıl boyunca işlenecek ünitelerin altı ile sınırlandırılmış olması nedeniyle özellikle okul öncesi öğretmenleri uygulama sürecinde sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Okul öncesi çocuklarının dikkat süresinin daha kısa olması ve ilgi alanlarının çabuk değişebilmesinden dolayı bir ünite için ayrılan zamanın fazla olduğu da ifade edilmiştir. Bununla beraber iyi bir planlama ile bu eğitim sürecinin daha etkin bir şekilde kullanılabilceği de öğretmen görüşlerinde yer almaktadır.

İYP'nin uygulanması alanında yaşanan diğer bir sıkıntı İYP ile MEB müfredatının aynı anda yapılmasının doğurduğu problemler olarak belirtilmektedir. Öğretmenler MEB okul öncesi müfredatıyla İYP müfredatının özellikle planlama alanında uyuşmadığını ve aynı anda ikisini de uygulamak zorunda olduklarında sorun yaşadıklarını belirtmektedirler. Sorgulama ve ünite temelli İYP müfredatı ile gelişimsel MEB müfredatı, uygulamada tam olarak birleştirilememektedir. Bu anlamda MEB bünyesindeki UBO tarafından otorizasyon sürecini tamamlayarak İYP programını uygulamaya hak kazanmış okullarda iki programın da uygulanmasının öğretmenlerin zaten yoğun olan çalışma düzenine artı yük getireceği belirtilmektedir (Twigg, 2010). UBO programlarının uluslararası denkliği sağlamak için uygulandığı ülkelerin mevcut eğitim müfredatı ile uyumlu bir yaklaşım izlemesi gerekmektedir. İYP okulları hem UBO hem de MEB tarafından denetlenmektedir. Bu durum hem eğitim hem de denetim sürecinde sıkıntı yaratmaktadır.

Otorizasyon süreci tamamlanmış İYP okullarında denetimin sürekli olarak yapılması beraberinde sistemli bir çalışmayı da getirmektedir. Teftiş öncesi ve sürecinde yaşanan planlama ve belgelendirme çalışmaları, araştırma grubundaki öğretmenler tarafından zaman kaybı olarak nitelendirilmektedir. Otorizasyon sonrasında yaşanan denetleme süreçlerinin ortak bir eğitim anlayışının devamı için kaçınılmaz olduğu görüşüyle beraber, süreçte yaşanan evrak çalışmalarının fazlalığı öğretmenler tarafından eleştirilmektedir.

İYP uluslararası tanınan bir müfredat olması nedeniyle günümüzde birçok okul tarafından tercih sebebi olmaktadır. Ülkemizde İYP uygulamaya hak kazanan okulların dışında birçok okul da İYP programını okullarında kullandıklarını iddia etmektedirler. Öğretmenler bu konu ile ilgili olarak endişe duyduklarını belirterek resmi onay sürecinden geçmemiş, İYP konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmayan okullardaki yanlış ya da eksik uygulamaların programın yanlış tanıtılmasına neden olabileceğini dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerin İYP uygulamalarının geliştirilmesine yönelik önerileri daha çok mesleki gelişimlerini sağlayacak etkinlikler etrafında toplanmıştır. Dünyanın farklı yerlerinde İYP uygulayan kişilerle bir araya gelmeleri ve bilgi paylaşımında bulunmaları için yurtdışında düzenlenen seminerlere katılımın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ülkemizde İYP uygulayan okulların öğretmenlerinin bilgi ve deneyimlerini paylaşacakları ortamların sağlanması da öneriler arasındadır.

İYP uygulayan okullarda, yalnızca öğretmenlerin değil, diğer okul kadrosunun ve idarecilerin de bu program hakkında bilgi sahibi olmasının uygulama sürecinin daha verimli geçmesi açısından gerekli olduğu görüşü vurgulanmaktadır. İYP'nin bütün okul kadrosunu içine alan eğitim yaklaşımı düşünüldüğünde, bunun yerinde bir öneri olduğu söylenebilir.

Uluslararası bir program olması nedeniyle İYP ile ilgili kaynaklar yabancı bir dilde yayınlanmaktadır. Türkçe eğitim-öğretim yapan İYP okullarındaki öğretmenler gerekli yayınların Türkçe çevirilerinin yapılmasını önermektedir.

İYP uygulayıcısı olan okul öncesi öğretmenlerinin programın üstün ve zayıf özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, ülkemizdeki uygulamalara örnek olacak pek çok yönü olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan okul öncesi eğitim programına uluslararası bakış açısı kazandırmak, sorgulama temelli yaklaşım çerçevesinde etkinlikler düzenlemek ve etkili ölçme- değerlendirme çalışmaları gerçekleştirmek için İYP'nin bu örnek uygulamalarından yararlanılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Bredenkamp, S. & Copple, C. (Eds.). (2006). *Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs*. (Revised Ed.). Washington DC: National Association for the Education of Young Children (NAEYC Series Number: 234).
- Bunnell, T. (2009). The international baccalaureate in the USA and the emerging 'culture war'. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 30(1). 61-72.
- Erdiller, Z. B. (2010). Erken Çocukluk Eğitiminde Temel Kuramlar ve Yaklaşımlar, H. Diken (Ed.) *Erken Çocukluk Eğitimi* (ss. 55-91). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- IBO, (2007). Making The PYP Happen: A Curriculum for International Primary Education. International Baccalaureate Peterson House, Cardiff, Wales, UK.
- IBO, (2005). "Guide the program evaluation." [Online] Retrived on 06 March 2010, at http://www.ibo.org/iba/schools/documents/GuidetoProgrammeEvaluation_000.pdf
- IBO, (2006). "General regulations: Primary Years Program." [Online] Retrived on 06 March 2010, at http://www.ibo.org/documentlibrary/regs_ibworldschools/documents/pypgenregs.PDF
- Haktanır, G., Dağlıoğlu, E. ve Güler, T. (2010). Türkiye'de okul öncesi eğitimin mevcut durumu. UNESCO Yayınlanmamış Araştırma Raporu. Ankara.
- Kartal, H. (2008). Geçmişten Günümüze Erken Çocukluk Eğitimi Uygulamaları. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- MEB, (2006). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Niki, S. (2002). Becoming international. *Educational Leadership*, 60(2), 55-60.
- Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R. ve Unutkan, Ö. (2006). Okul Öncesi Eğitim Programı Uygulama Rehberi. (ss. 79-98). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Şahin, D. (2010). Erken Çocukluk Dönemine Yönelik Temel Eğitim Programları ve Yaklaşımlar, H. Diken (Ed.) *Erken Çocukluk Eğitimi* (ss. 93-133). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Twigg, V. V. (2010). Teachers' practices, values and beliefs for successful inquiry-based teaching in the International Baccalaureate Primary Years Programme. *Journal of Research in International Education*. 9(1), 40-65.
- Uçar, G. (2008). Uluslararası Bakalorya Okulları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 7 Haziran 2010 tarihinde <http://80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/reform/odevler/200708g/ucarg.doc> adresinden alınmıştır.